

Франківської, Луганської, Львівської, Одеської, Полтавської, Сумської, Тернопільської, Харківської, Хмельницької, Черкаської областей. Отже, штучно створюється постійна загроза виникнення надзвичайних ситуацій.

Під терміном «зсув» фахівці розуміють сповзання великих ґрунтових масивів чи штучних насипів під дією сили земного тяжіння без втрати контакту з нерухомою основою ковзання. Зсувні процеси виникають не спонтанно, вони являють собою послідовну серію явищ, починаючи з прояву причини і до заключного ефекту. Причому дуже рідко зсув можна пояснити дією лише однієї причини. Основи формування зсуву починаються ще під час формування самої породи, коли визначаються її головні фізичні властивості [1].

Територія України характеризується значним розвитком балок та діючих ярів. Здебільшого вони поєднуються в розгалужені яружно-балочні системи. Неабиякий вплив на зміну стійкого стану схилу чинить антропогенний фактор: необґрунтоване будівництво, утворення кар'єрів, вирубування рослинних насаджень, підйом рівня ґрунтової води. Фахівці вважають, що за кілька останніх десятиліть руйнування будівель, шляхів, інженерних мереж через технічно неграмотне втручання у напружений стан схилів набуло таких масштабів, що може порівнюватися з наслідками землетрусу.

До запобіжних заходів належить організація протизсувного режиму експлуатації небезпечних ділянок, який полягає в забороні: перешкоджання руху поверхневої або підземної води без улаштування спеціального водовідведення; надмірного поливу зелених насаджень та сільгоспкультур на схилі; спорудження водосховищ, ставків чи інших об'єктів, які акумулюють воду, без захисту ґрунту від фільтрації; нагромадження ґрунту або будь-яких матеріалів поблизу бровки схилу, здійснення там будівництва без узгодження з відповідними службами; підкопування ділянки схилу поблизу його подошви; вирубування на схилі дерев і чагарників; проведення будівельних робіт з використанням вибухівки; прокладання доріг або проїздів уперек схилу; прокладання водогонів чи каналізації без улаштування водонепроникних лотків.

Специфіка зсувних явищ, гострота означеної проблеми змушують залучати до її вирішення органами місцевого самоврядування, землевпорядників, науковців, екологів.

Список використаної літератури

1. Дикань С. Зсуви ґрунту як надзвичайна ситуація: особливості прогнозування і попередження / С. Дикань, О. Борт // *Безпека життєдіяльності*. – 2006. – №4. – С. 34-37.
2. Дорошенко Т. Управління інформацією в надзвичайній ситуації / Т. Дорошенко // *Безпека життєдіяльності*. – 2005. – №7. – С. 25-29.
3. Совгіра С. НС та їх аналіз при вивченні екології / С. Совгіра // *Рідна школа*. – 2007. – №1. – С. 67-69.
4. Старостенко А. Безопасность в ЧС техногенного характера / А. Старостенко // *Основы безопасности жизни*. – 2003. – №9. – С. 42-46.
5. Старостенко А. Безопасность в ЧС техногенного характера / А. Старостенко // *Основы безопасности жизни*. – 2003. – №11. – С. 40-44.

ПРАВИЛА БЕЗПЕЧНОЇ ПРАЦІ ПРИ ВИГОТОВЛЕННІ ВИРОБІВ НА ЗАНЯТТЯХ З ДИСЦИПЛІНИ «ТЕХНОЛОГІЧНИЙ ПРАКТИКУМ»

*Мусійко К.С.
м. Полтава*

Анотація. У статті подано опис правил безпечної праці при проведенні технологічних процесів, даються поняття робоче місце та робоча зона.

Ключові слова: безпечна праця, правила техніки безпеки, технологічний

практикум.

У сучасних умовах, пріоритетним залишається збереження життя і здоров'я учасників трудової діяльності. Саме тому викладачу необхідно, організовуючи налагоджену роботу з охорони праці у навчальному процесі, забезпечувати здорові та безпечні умови роботи, попередження травматизму, нормативну експлуатацію будівель, обладнання і технічних засобів навчання, створювати оптимальний режим роботи і навчання [5].

Керівництво і відповідальність за організацію охорони праці під час проведення навчання в майстернях навчального закладу покладається на керівника відповідно до Положення про організацію роботи з охорони праці учасників навчально-виховного процесу в установах і закладах освіти [3]. Він створює здорові і безпечні умови для проведення занять; наказом призначає відповідальних осіб, які зобов'язані контролювати створення безпечних умов навчання та праці, стежити за виконанням учнями цих правил та відповідних інструкцій з охорони праці на робочому місці в майстернях; затверджує інструкції з охорони праці (безпеки життєдіяльності) для учнів під час навчання в майстернях; організовує роботу щодо забезпечення учнів справними обладнанням та пристроями; організовує проведення технічного обслуговування та ремонту обладнання в майстернях.

Перед тим як розпочати роботу, потрібно, насамперед, правильно організувати своє робоче місце. Робоче місце – це ділянка, пристосована для виконання навчально-трудова завдань, де розміщується учень (студент), який виконує завдання, обладнання та інструменти, готова продукція. Правильна, раціональна організація робочого місця – це розміщення обладнання, матеріалів, усіх потрібних для роботи інструментів і пристроїв у відповідних робочих зонах.

Робоча зона – це простір, у межах якого можна дістати необхідний інструмент або матеріал при зручному положенні частин тіла.

Щоб робота приносила задоволення, необхідно знати, як правильно поводитись у майстерні, правила безпечної праці й санітарно-гігієнічні вимоги.

Для виготовлення виробів або виконання декоративних видів робіт завжди використовують знаряддя праці: голка, ножиці, шило, спиці, швейні машини, верстати тощо. Знаряддя праці, які необхідні для виконання певної роботи, можна назвати технологічним обладнанням [1].

Навчальні майстерні є приміщеннями з підвищеними ризиком отримати травму через насиченість верстатами та іншим обладнанням для виконання роботи з великою кількістю виступаючих рукояток та інших частин. Для виконання робіт використовують гострі або важкі інструменти, якими можна поранитися або поранити однокласника. Тому, для забезпечення нормальної та безпечної роботи та перебування у навчальній майстерні слід дотримуватися правил виробничої санітарії та особистої гігієни, а також внутрішнього розпорядку в майстерні:

1. Заходити у майстерню можна тільки з дозволу викладача.
2. Одягнути спецодяг, застібнути його на усі гудзики та зав'язати на усі зав'язки.
3. Дістати необхідні речі для виконання теоретичних або практичних робіт. Непотрібні речі слід прибрати.
4. Працювати тільки справними інструментами.
5. Виконувати тільки ті роботи на своєму робочому місці, які задав викладач.
6. Обережно та дбайливо поводитися з інструментами й матеріалами, використовувати їх лише за призначенням.
7. Використовувати інструменти та технологічне обладнання лише за призначенням.

8. Не вмикати електричні прилади та обладнання без дозволу викладача, без потреби не крутити ручки й важелі швейних машин та інших пристроїв, не торкатись електричних проводів і рухомих частин механізмів.

9. Під час роботи не розмовляти, не заважати іншим, дотримуватись безпечної відстані.

10. Під час перерви виходити з майстерні.

11. Після завершення роботи прибрати своє робоче місце (покласти інструменти, пристрої та матеріали у відповідні місця). Зняти спецодяг, вимити руки.

12. Про всі нестандартні ситуації (травми, вихід з ладу верстатів, поломку інструментів) відразу доповідати учителю для вжиття необхідних заходів.

Правила виробничої санітарії та особистої гігієни:

1. Працювати лише у робочому одязі.

2. Робочий одяг має бути охайним, чистим.

3. Виконуючи роботу, сидіти прямо, на всій поверхні стільця, на відстані 10-15 см від краю стола. Відстань від очей до виробу, що виготовляється, має дорівнювати 30-35 см (неправильна робоча поза шкодить поставі, спричинює швидку втомлюваність і шкодить роботі органів травлення).

4. Під час роботи світло має падати на робоче місце зліва або спереду.

5. На робочому місці не повинно бути зайвих інструментів і матеріалів.

6. Робоче місце слід тримати у чистоті та порядку.

7. Після закінчення роботи прибрати робоче місце щіткою або вологою ганчіркою. Здмухувати сміття або ж змитати рукою заборонено.

Крім того, на заняттях з певними видами роботи та матеріалами викладачу слід проводити спеціальні інструктажі. При користуванні ножицями, потрібно класти їх так, щоб вони не виступали за край робочого місця; ножиці для ручної праці повинні мати заокруглені кінці; не працювати тупими ножицями, а також ножицями зі слабким кріпленням; у процесі роботи тримати матеріал пасивною рукою так, щоб пальці були осторонь від гострого леза; не розмахувати ножицями, під час різання не ходити, а також не підходити занадто близько до того, хто ними працює; після закінчення роботи ножиці потрібно тримати складеними, бажано у чохлі.

Під час роботи з голкою, не вколювати її у свій одяг; тримати її тільки з протягнутою ниткою в гольнику або футлярі; не брати голку до рота; запасні голки зберігати у футлярі або гольнику; не використовувати голку замість булавки; під час шиття використовувати наперсток; під час зшивання цупких матеріалів (шкіра, штучне хутро, картон) попередньо в місці зшивання зробити отвори шилом. При використанні шила, проколювати предмет слід тільки на спеціальній (дерев'яній або гумовій) підкладці; не проколювати шилом тверді предмети округлої форми (пересохлі каштани, жолуді, горіхові шкаралупи); користуватися тільки справним інструментом – ручка повинна бути щільно припасована із захисним кільцем, а у процесі проколювання отвору бути уважним та не розмахувати рукою, в якій тримаєш шило.

Для зменшення зорової напруги при тонких, кропітких видах роботи потрібно слідкувати за освітленням. Якщо заняття проводяться вдень, воно має бути попереду, так як у роботі приймають участь обидві руки, а при боковому освітленні від них буде лягати тінь. У зв'язку з цим, столи краще розташувати паралельно вікнам.

Таким чином, підготовка студентів до безпечного життя та діяльності неможлива без засвоєння знань безпечних умов праці та їх практичного застосування. Кожен працівник закладу освіти зобов'язаний визнавати життя і здоров'я однією з найвищих соціальних цінностей, спільно виховувати здорове покоління, адже саме від нього залежить стан продуктивних сил країни, її економічний, інтелектуальний, духовний потенціал, ресурс розвитку суспільства, безпека держави.

Список використаної літератури

1. Величко С. П. Лабораторний практикум з безпеки життєдіяльності: навч. посібник / С. П. Величко, І.Л. Царенко. – К.: Професіонал, 2008. – 192 с.
2. Зоріна М. До проблеми визначення актуальності й особливості формування культури безпеки [Електронний ресурс]. Режим доступу до документу: http://www.nbuu.gov.ua/portal/soc/pflo/2010_8/files/PD810-26.pdf.
3. Положення про організацію роботи з охорони праці та безпеки життєдіяльності учасників освітнього процесу в установах і закладах освіти : затв. наказом М-ва освіти і науки України від 26 груд. 2017 р. № 1669.
4. Ткачук К. Н. Охорона праці та промислова безпека: навч. посібн. / К.Н. Ткачук, В.В. Зацарний, Р.В. Сабарно та ін.. – К.: Лібра, 2010. – С. 560.
5. Цина А. Ю. Основи охорони праці : [підручник для студентів педагогічних ВНЗ] / Андрій Юрійович Цина. – Полтава : ПНПУ, 2014. – 383 с.

НАПИСАННЯ ТРАДИЦІЙНОЇ ПИСАНКИ ТА ПРАВИЛА БЕЗПЕЧНОЇ ПРАЦІ ПРИ ЇЇ ВИГОТОВЛЕННІ

*Нечипоренко І.О.
м. Полтава*

Життя людини з давніх-давен було тісно пов'язане з силами природи. Тоді й виникла своєрідна мова спілкування з природою за допомогою знаків та символів. Ще до появи писемності люди використовували схематичні малюнки на будівлях, предметах побуту, посуді, одязі. Вони передавались від одного народу до іншого протягом тисячоліть і побутують у декоративному мистецтві й досі.

Учений-дослідник Є. С. Товстуха вважає, що на писанках закодоване правічне життя праукраїнців, їхнє минуле, сучасне, майбутнє, їхнє ставлення до природи, світу, Всесвіту. Писанки є символом надії, сподівання та ін.

Дослідники писанкарства вважають, що існує понад сто символічних малюнків писанки.

Писанка – унікальне явище культури, тісно пов'язане з різними проявами життя, багатогранне, за змістом. Вона здатна зацікавити і дітей як безпосередніх учасників, так і дорослих в якості потужного засобу виховання. Писанка захоплює фольклорною тематикою, довершеною простотою форми, конструктивною вигадливістю, лаконічним декором, своєрідною емоційною налаштованістю.

В Україні писанка пройшла тривалий період розвитку. Відповідно до особливостей функціонування її як предмету розваги і водночас як засобу виховання, в ній знайшли відображення явища соціально-історичного буття, етичні, естетичні уявлення українців та різні прояви їхньої діяльності. З цього погляду писанка становить динамічну структуру, в якій поєдналися явища минулого і сучасного, специфічні локальні риси, народні традиції. Вона є своєрідним етнокультурним знаком, який містить відомості про педагогіку, етику, естетику, реліктові форми обрядовості, матеріальну культуру народу.

Принцип писання писанок полягає в тому, що на яйце розтопленим воском наноситься рисунок. Застигаючи, віск щільно прилягає до поверхні яйця і захищає її від дії фарби. Отже, коли наносимо віск на біле яйце, на готовій писанці ці місця будуть білими, коли пишемо по поверхні, зафарбованій у жовтий колір, – жовтими, і так далі, аж до найтемнішого кольору, тому що кольори на писанці отримують накладанням одного кольору на інший, від найсвітлішого до чорного. Яйце зафарбовується у такому порядку кольорів: жовтий, помаранчевий, червоний, вишневий, чорний. Щоб отримати на писанці зелений колір, необхідно, користуючись пензликом, блакитною фарбою замалювати по жовтому кольору ті місця, які на писанці мають бути зеленими, і потім